

ε'—Μέρος ἐξ οὗ εὐχερῶς δύναται τις νὰ διακρίνη πυρὰν ἢ καπνὸν ἀναθρόσκοντα ἐκ τινος ὑψώματος τῆς Κων)πόλεως.

στ'—Ἡ καταδίωξις τῶν στρατιωτῶν τοῦ Βιταλλιανοῦ μέχρι τοῦ ἁγίου Μάμαντος, ὅστις ἦτο στρατοπεδευμένος ἐν τῷ Κάμπῳ—ἡ ἐπιστροφή ἐκ τῆς Χρυσῆς Πόρτης ἐνταῦθα Κωνσταντίνου τοῦ Ε' μετὰ τὴν ἐπιδεικτικὴν του παρέλασιν πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καὶ τέλος ἡ πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν ὑποχώρησις ἐντεῦθεν τοῦ Κρούμμου μετὰ τῶν φορτωμένων ἁμαξῶν εἶναι ἀρκετὰ πειστικά. Ὁ Θεοφάνης λέγει ὅτι ὁ ἐμπρησμὸς καὶ ἡ λεηλασία τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Κρούμμου μετὰ τὰς «δαιμονιώδεις καὶ μιαρὰς θυσίας ἐν τῷ πρὸς θάλασσαν λιβαδίῳ τῆς Χρυσῆς Πόρτης»¹⁾ καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ δολοφονικὴν ἀπόπειαν Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου. Ἐπειδὴ τὰ παλάτια καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἔκειντο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης δι' αὐτὸ ἐκαλεῖτο καὶ ὁ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ λιμὴν τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἢ λιμενάριον.

Ὡς ἀναφέρει τὸ Πασχάλιον χρονικὸν ὁ λιμὴν φανταίνεται ὅτι ἐκτίσθη κατὰ τὸ 469 ἔτος ὑπὸ Λέοντος τοῦ Α' Λεωμακέλλη· ἐξῆλθεν πέραν εἰς ἅγιον Μαρμὰν καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ πρῶτες μῆνας ἔξ καὶ ἔκτισεν ἐκεῖ λιμενάριον καὶ ἔμβολον ὅστις οὕτω καλεῖται ὁ τόπος «Νέος Ἐμβολος»²⁾.

Εἰς τὸν λιμένα αὐτὸν ἠγκυροῦνται τῷ 715 ὁ στόλος Ἀναστασίου τοῦ Β'. Μετὰ τὴν στάσιν τοῦ στρατοῦ ἐναντίον τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τὴν ἀναγόμεναι τοῦ ἐν Ἀδριανίῳ εἰσπρακτοῦ τῶν δημοσίων φόρων Θεοδοσίου τοῦ Γ' οἱ ἀντίρρτοι «διὰ δὲ γῆς καὶ θαλάσσης ἐν Χρυσουπόλει ἀνέδραμον τοῦ δὲ τῆς πόλεως στόλου εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἁγίου Μάμαντος» ὁρμόντος κατ' ἐκάστην ἡμέραν ἐπολέμουν ἀλλήλους ἐπὶ μῆνας ἔξ, τοῦ δὲ τῆς πόλεως στόλου ἐπὶ τὸν τοῦ Νεωρίου τῆς πόλεως λιμένα μεθορμίσαντος περάσας ὁ Θεοδόσιος τὰ Θρακῶα ἐκράτησε μέρη³⁾ ἔξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ἐνὸς τοῦ στόλου τοῦ Ἀναστασίου εὕρισκετο εἰς τὸν λιμένα τοῦ παρὰ τὸ Μακροχώραν ἁγίου Μάμαντος ἦτο ἀδύνατον εἰς τὸν Θεοδοσίον νὰ καταλάβῃ τὰ Θρακῶα μέρη παρὰ μόνον ὅταν ὁ στόλος ἀπεσύρθη εἰς τὸν λιμένα τοῦ Νεωρίου Κων)πόλεως.

Ὁ λιμὴν τοῦ Νεωρίου ἦτο ἀσφαλέστατος καὶ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ κειμένου Νικηφόρου τοῦ Γρηγοῦ· ἐξιστοροῦντος τὴν ἔλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος εἰς βασιλεύουσιν· «ἄρτι τοῦ φθινοπώρου μεσοῦντος ἀφικνεῖται καὶ βασιλεὺς» εἰς Βυζάντιον στρατὸν τε ἐπαγόμενος ἡπειρώτην καὶ ἅμα ναυπηγίσμα «ξύλα παραγγέλων τὰ μὲν ἔξ ὄρους ἤδη τιμηθέντα τὰ δ' ἔτι τεμνόμενα φέρειν καὶ ἡθροίζοντο ναυπηγῶν καὶ τεκτόνων πλῆθος ἅπαν εἰς τὸ περὶ

1) Θεοφάνης ἐκδ. Βενετ. 339.

2) Πασχάλιον Χρονικὸν ἐκδ. Βενετ. 258.

3) Θεοφάνης ἐκδ. Βενετ. 257.

» τοῦ Βυζαντίου ἱπποδρόμιον νεώριον. Ὅψι γὰρ ἔγνωσαν κακῶς βουλευσάμενοι Βυζάντιοι περὶ τὴν ἔξω τῶν τειχῶν συσκευὴν τῶν νεῶν. » Ἐκ τῶν λεγομένων τοῦ Γρηγοῤᾤ πιστοποιεῖται ἐπίσης ὅτι ὑπῆρχον πρὶν τὰ νεώρια ἔξω τῆς πόλεως ὡς καὶ τὸ μεταξὺ τῆς Μαγναύρας καὶ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀρμαμέντον.

Τῷ 742 ὁ στόλος τῶν Κιβυρρακτῶν ὁ συμπράττων μετὰ Κωνσταντίνου τοῦ Ε' ἐναντίον τοῦ Ἀρταυάσδου ἀγκυροβολεῖ εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα ὅπου ἦτο στρατοπεδευμένος ὁ βασιλεὺς· Κωνσταντῖνος ὁ ἔκτος διαφυγὼν τῷ 797 τὴν ἐνέδραν τῆς μητρὸς του Εἰρήνης δραπετεύει διὰ θαλάσσης πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ὁχθὴν τῆς Προποντίδος. Ἐξ αὐτῆς ὁ Θεόφιλος φθάνει ἐπίσης διὰ θαλάσσης εἰς ἅγιον Μάμαντα τῷ 837. Τῷ δὲ 867 τὸ πτώμα τοῦ δολοφονηθέντος Μιχαὴλ τοῦ Γ' τοῦ μεθύσου μεταφέρεται διὰ λέμβου ἐκ τοῦ ἁγίου Μάμαντος εἰς Χρυσούπολιν πρὸς ταφὴν. Καὶ τελευταῖον θὰ ἀναφέρωμεν γεγονὸς οὐ αὐτόπτης μάρτυς ἐγένετο ὁ χρονογράφος Θεοφάνης. Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου τοῦ 163 ἐνέσκηψε φοβερὸς χειμὼν μοναδικὸς εἰς τὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρονικά. Τὸ ψῦχος ἦτο δριμύν ὅχι μόνον εἰς τὰ μέρη μας ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς ὅπου εἶχε πολὺ περισσοτέραν ἔντασιν.

Ἡ βόρειος παραλία τοῦ Εὐξείνου ἐπάγασεν εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν μιλίων ἀπὸ τῆς ἀκτῆς καὶ εἰς βάθος 30 πῆχεων ὡς καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ παραλία μέχρι τῆς Μεσημβρίας καὶ Μηδείας. Μετὰ δὲ κατὰπτωσιν καὶ ἄλλης χιόνος τὸ πάχος τοῦ πάγου ἠϋξήθη κατὰ εἴκοσι ἔτι πῆχεις ὥστε ἡ θάλασσα ἀφωμοιώθη τῇ ξηρᾷ. Οὕτως ὥστε ἐβάδιζον ἐπ' αὐτῆς ἄνθρωποι καὶ ζῶα ἡμερὰ καὶ ἄγρια ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας μέχρι Ὀδησοῦ καὶ Κριμαίας : « Τῷ δὲ Φεβρουαρίου μηνὶ τῆς δ' Ἰνδικτιῶνος τοῦ τοιοῦτου πάγου » κατὰ Θεοῦ κέλυσιν εἰς πλείστα καὶ διάφορα ὁροφανῆ τμήματα διαιρέσθαι θέντος καὶ τῇ τῶν ἀνέμων βίῃ ἐπὶ Λαφνουσίαν καὶ τὸ ἱερὸν κατεχθέντος οὕτω διὰ τοῦ στενοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν ἔφθασαν μέχρι τῆς Προποντίδος καὶ τῶν νήσων καὶ Ἀβύδου πᾶσαν τὴν παραλίαν ἀκτὴν ἐπλήρωσαν ὧν αὐτόπται καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν, ἐπιβάντες ἐπὶ ἐνὸς αὐτῶν σὺν καὶ τισιν ὁμηλίκους χ' καὶ παῖζοντες ἐπάνω αὐτοῦ εἶχον δὲ καὶ ζῶα ἄγρια καὶ ἡμερὰ τεθνεῶτα, πᾶς δὲ ὁ βουλούμενος ἀπὸ Σοφιανῶν ἕως τῆς πόλεως, καὶ ἀπὸ τῆς Χρυσουπόλεως ἕως τοῦ ἁγίου Μάμαντος καὶ τῶν Γαλάτου ἀκωλύτως διὰ ξηρᾶς ἐβάδιζον. Ἐξ αὐτοῦ ἐννοεῖται ὅτι ἡ μεταξὺ τῆς Χρυσουπόλεως καὶ Βυζαντίου θάλασσα ἦτο ἐντελῶς παγωμένη, ὡς καὶ εἰς ἀρχαῖον εὖρος ἡ παραλία ἡ ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ ἁγίου Μάμαντος καὶ τῶν Γαλάτου τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὸ τελευταῖον ὄριον τῆς πῆξεως τῆς θαλάσσης. Τὰ παγόβουνα (icebergs) ἦσαν τόσον ὑψηλὰ ὥστε ὑπερέβαινον τὸ ὕψος τοῦ τεῖχους τῆς πόλεως καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν προσκρούσαν ἐπ' αὐτοῦ διεργάγη εἰς τρία μέρη ἀφοῦ ἐδόνησεν τὸ τεῖχος καὶ διέζωσεν τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν Μαγγάνων ἕως τοῦ Βοσπόρου. »

ΘΕΟΔ. Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ